หัวเรื่อง

1. อภิปรัชญาคืออะไร
2. คำไวพจน์ และความหมายของอภิปรัชญา
3. มองจากเครื่องมือวิทยาศาสตร์

สาระสำคัญ

1. อภิปรัชญา เป็นหนึ่งในสาขาใหญ่ของวิชาปรัชญา
2. ปรัชญาอันยิ่ง หรือปรัชญาชั้นสูง
3. ความจริง 3 ระดับ
   - ความจริงขั้นสมมติ
   - ความจริงตามสภาพ
   - ความจริงขั้นอภิปรัชญา
4. ท่าทีของนักวิทยาศาสตร์ต่ออภิปรัชญาปัจจุบัน

จุดมุ่งหมาย

เมื่อได้ศึกษาบทนำจบแล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถ

1. รู้เรื่องวิชาอภิปรัชญาว่าเกี่ยวกับเรื่องอะไร
2. จำแนกได้ว่า อะไรคือความจริงขั้นสมมติ อะไรคือความจริงขั้นอภิปรัชญา
3. สรุปได้ถึงความคิดรวบยอดว่า อภิปรัชญาชี้ชัดถึงสัจภาวะอะไร

บทนำ

อภิปรัชญา คืออะไร?

อภิปรัชญา เป็นหนึ่งในสาขาใหญ่ของวิชาปรัชญา สาขาใหญ่ของวิชาปรัชญานั้นมีอยู่ 3 สาขาด้วยกัน คือ

1. **ญาณวิทยา หรือทฤษฎีแห่งความรู้ (Epistemology or Theory of Knowledge)**
2. **อภิปรัชญา หรือภววิทยา (metaphysics or Ontology)**
3. **คุณวิทยา (Axiology)** หรือทฤษฎีว่าด้วยคุณค่าและอุดมคติ ซึ่งก็มีสาขาย่อยออกไป เป็นปรัชญาประยุกต์ เช่น

ตรรกวิทยา - มีอุดมคติในการแสวงหาความจริงสูงสุด

จริยศาสตร์ - มีอุดมคติในการแสวงหาความดีสูงสุด

สุนทรียศาสตร์ - มีอุดมคติในการแสวงหาความงามสูงสุด

เทววิทยา - มีอุดมคติในการแสวงหาความบริสุทธิ์สูงสุด

ปรัชญาบริสุทธิ์

อภิปรัชญา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **"ปรัชญาบริสุทธิ์"** คือ เป็นเนื้อหาของวิชาปรัชญาแท้ ๆ นั่นเอง บางคนก็ว่า อภิปรัชญานั้นเป็นปรัชญาแบบเก่า หรือปรัชญาสมัยโบราณ

ปรัชญาอันยิ่ง หรือปรัชญาชั้นสูง

ดังนั้นคำในภาษาอังกฤษที่ใช้ว่า Metaphysics นั้น **พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์** ทรงคิดคำแปลในภาษาไทยว่า **"อภิปรัชญา"** ซึ่งแปลว่า **"ปรัชญาอันยิ่ง หรือปรัชญาชั้นสูง"**

เมื่อดูตามประวัติความเป็นมาของคำว่า Metaphysics แล้วพระองค์ท่านเสด็จในกรมฯ ทรงอธิบายว่า จะแปลตามมูลศัพท์หาได้ไม่ เพราะอะไร? ก็เพราะว่าคำนี้ เกิดขึ้นมาจากเหตุบังเอิญ คือหนังสือที่ **อริสโตเติล** แปลเรียบเรียงขึ้นเล่มหนึ่งได้นำเอาเรื่อง First Philosophy หรือ **หลักมูลแห่งวิชาความรู้** มาเรียงไว้ในตอนท้าย ๆ ซึ่งต่อมาจากเรื่อง ฟิสิคส์ หรือ ปรัชญาธรรมชาติ (Natural Philosophy)

หลักมูลแห่งวิชาความรู้ (First Philosophy) คือ วิชาอะไร?

คำที่อริสโตเติลเรียกว่า First Philosophy ก็คือ อภิปรัชญา หรือ Metaphysics นั่นเอง

ความจริง อริสโตเติลเองก็ไม่ได้เรียกวิชาที่ตัวเองเขียนขึ้นว่า วิชา Metaphysics แต่อย่างใด บังเอิญว่า มีคน ๆ หนึ่ง ชื่อ นีโคลาอุส (Nicolaus) แห่ง ดามัสกัส เป็นคนแรกที่เรียก First Philosophy ว่า Ta meta ta Physika ซึ่งเป็นคำในภาษากรีก

คำในภาษากรีกนั้น เมื่อแปลเป็นไทยแล้ว ก็ได้ดังนี้ Meta แปลว่า **หลัง** หรือ **ภายหลัง** Physika ก็คือ **วิชาว่าด้วยเรื่อง ฟิสิคส์** นั่นเอง แต่ฟิสิคส์ ของอริสโตเติลนั้น มีความหมายกว้างกว่าขอบเขตวิชาฟิสิคส์ในปัจจุบันนี้มาก คือหมายถึง **ธรรมชาติศาสตร์**

ต่อมามีนักปรัชญาชาวโรมัน ชื่อ **โบเอธิอุส (Boethius)** ได้เปลี่ยนไปใช้คำในภาษาละตินว่า Metaphysica และคำใหม่นี้ได้นิยมกันแพร่หลายในราวพุทธศตวรรษที่ 18 และผู้ที่มีส่วนทำให้คำนี้แพร่หลาย คือ **อะเวอร์โรอีส (Averoes)** นักปรัชญาชาวอาหรับ และเพื่อน ๆ นั่นเอง

ฉะนั้น คำว่า Metaphysics ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงมาจากคำละตินที่ว่า Metaphysics

จากประวัติของคำที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า Metaphysics นั้น เกิดขึ้นหรือผูกขึ้นโดยการบังเอิญ ไม่ประสงค์จะให้เป็นชื่อวิชาการแผนกใดเลย นอกจากจะเรียกกันเพียงว่า First Philosophy

คำไวพจน์ และความหมายในหนังสือนี้

ในหนังสือ PY 441 นี้ ได้ให้คำไวพจน์ และความหมายตามแนวโน้มของโลกปัจจุบันที่ประชากรของโลกหันมาสนใจในวิชา เมตาฟิสิคส์ มากขึ้น และพอที่จะสรุปคำไวพจน์และความหมายของวิชานี้ ดังต่อไปนี้

คำไวพจน์ที่ 1 "อภิปรัชญา" ซึ่งแปลว่า **"ความรู้อันประเสริฐที่ยิ่งใหญ่"** โดยมาจากศัพท์ อภิ + ปร̣ + ชญา อภิ = ยิ่งใหญ่, ปร̣ = ประเสริฐ, ช̣ญา = ความรู้

คำไวพจน์ที่ 2 เท่ากับคำว่า **"ปรมัตถ์" หรือความรู้ขั้นปรมัตถ์** โดยมาจากศัพท์ว่า ปรม + อัตถะ (ความรู้ที่มีเนื้อหาลึกซึ้งอย่างยิ่ง) ปรม = อย่างยิ่ง, อัตถะ = เนื้อความ, เนื้อหา (ลึกซึ้ง)

คำไวพจน์ที่ 3 Meta ta Physika เป็นภาษากรีก Meta แปลว่า **หลัง, เบื้องหลัง, ล่วงเลย** Physika ก็คือ **สิ่งที่เป็นรูปธรรม** เป็นวิชาที่ศึกษาสิ่งที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทางวัตถุ

จากคำไวพจน์ ตามนัยของ ภาษากรีก ซึ่งได้พัฒนามาเป็น ภาษาละตินว่า Metaphysica และ ภาษาอังกฤษว่า Metaphysics ในที่สุดนั้น ซึ่งก็มีความหมายเหมือนภาษากรีกอยู่นั่นเอง

คำไวพจน์ที่ 4 อตินทรีย์วิทยา จากคำแปลของภาษากรีก ละติน และอังกฤษ นั้นเอง ทำให้นักภาษาศาสตร์ไทยบางท่านดึงเข้าหาภาษาบาลี เป็น **"อตินทรีย์วิทยา"** ซึ่งแปลว่า **วิชาที่ล่วงเลย อินทรีย์ คือ วัตถุไป** คือ เมื่อเอาศัพท์มาแยกดู ก็จะเป็น **อติ = ล่วง, เกิน อินทรีย์ = วัตถุ**, ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (ตา–หู–จมูก–ลิ้น–กาย)

มี 2 ความหมาย และ 4 ไวพจน์

สรุปว่า วิชาที่เรียกว่า อภิปรัชญา หรือเมตาฟิสิคส์นี้ มีอยู่ด้วยกัน 2 ความหมาย และมีคำไวพจน์ หรือคำแทนชื่อ 4 คำดังกล่าว คือ

1. อภิปรัชญา
2. ความรู้ขั้นปรมัตถ์
3. Metaphysics
4. อตินทรีย์วิทยา

คำไวพจน์ที่ 1 - 2 มีความหมายเหมือนกัน

คำไวพจน์ที่ 1 คือ **อภิปรัชญา** และคำไวพจน์ที่ 2 คือ **ความรู้ขั้นปรมัตถ์** มีความหมายเหมือนกัน คือหมายถึงว่า วิชานี้เป็นวิชาที่ค้นหาความจริงขั้นสูงสุด จนไม่มีอะไรจะจริงยิ่งไปกว่า ซึ่งทางภาษาปรัชญาเรียกว่า **ค้นหาความจริงขั้นอันติมะ (Ultimate Reality)**

คำไวพจน์ที่ 3 - 4 มีความหมายเหมือนกัน

คำไวพจน์ที่ 3 คือ คำกรีก - ละติน - อังกฤษ ที่ว่า Meta ta Physika - Metaphysica และ Metaphysics นั้นมีความหมายเหมือนกัน และคำไวพจน์ที่ 4 ที่นักภาษาศาสตร์ไทยบัญญัติขึ้นตามคำแปลที่มาจากรูปศัพท์ของตะวันตก คือ หมายถึง **ความจริงที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังวัตถุ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ**

ความจริงขั้นอภิปรัชญา หรือขั้นปรมัตถ์เป็นอย่างไร?

เรามาย้อนไปพิจารณาดู คำไวพจน์ที่ 1 และที่ 2 อีกครั้งหนึ่งว่า ความจริงที่เราเรียกว่าเป็นถึงขั้นอภิปรัชญา หรือขั้นปรมัตถ์ นั้น มันเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เห็นเค้าโครงของเรื่องนี้ เรามาลองแบ่งความจริงออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้ :-

1. **ความจริงขั้นสมมติ**
2. **ความจริงตามสภาพ**
3. **ความจริงขั้นปรมัตถ์**

ยกตัวอย่างเรื่อง **"น้ำ"** ที่เราเห็นกันในชีวิตประจำวัน เราเคยถูกสอนให้เรียกวัตถุที่เหลว ๆ ดื่มได้ - อาบได้ - ล้างถ้วยชามได้ - ใช้ชำระสิ่งสกปรกได้ทุกอย่างนี้ว่า **"น้ำ"** ดังนั้นเราจึงไม่เรียกสิ่งนี้ว่า ลม - ไฟ - หรือดิน การที่เราเรียกอย่างนั้นเพราะเรียกตามที่ พ่อ - แม่สอนให้เรียก บรรพบุรุษของเราสมมติสิ่งที่เหลว ๆ นั้นว่า **"น้ำ"** อย่างนี้เรียกว่า เป็นความจริง **ขั้นสมมติ**

ต่อมา วิทยาการมีการก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ นักวิชาการโดยเฉพาะนักวิทยาศาสตร์กายภาพสาขาเคมี ได้นำน้ำที่เราใช้ดื่ม, อาบ, ชำระล้างอะไร ๆ ได้สารพัดนี้ไปวิจัยอย่างละเอียด แล้วก็ได้ข้อสรุปออกมาว่า **สิ่งที่คนทั้งปวงเรียกกันว่า "น้ำ ๆ" นั้น ไม่ใช่น้ำเสียแล้ว เพราะเป็นเพียงสารประกอบทางเคมีที่เป็นไฮโดรเจน 2 ปรมาณู รวมกับปรมาณูของอ๊อกซิเจน อีก 1 เท่านั้น**

อย่างที่ตั้งเป็นสูตรกันมาว่า H_2O นั่นเอง ขั้นนี้เรียกว่าเป็นขั้น **ความจริงตามสภาวะ** อันเป็นขั้นที่ 2

เมื่อเราวิเคราะห์ต่อไปอีก โดยเอาปรมาณูของไฮโดรเจน และปรมาณูของอ๊อกซิเจน มาแยกย่อยลงอีกเป็น อีเล็กตรอน โปรตอน และนิวตรอน และอนุภาคที่เล็กกว่าปรมาณูแล้ว สภาวะที่เราเรียกว่า H_2O ก็หายไป **ก็จะมีแต่ความว่างเปล่าเข้ามาแทน** เมื่อวิเคราะห์กันมาถึงขั้นที่สามนี้ ก็จะเป็นความจริงขั้นอภิปรัชญา หรือขั้นปรมัตถ์ ที่เรียกว่าทางปรัชญาว่า **อันติมะสัจจะ (Ultimate Reality)** ซึ่งเป็นความจริงสุดท้ายไม่มีอะไรจะจริงยิ่งไปกว่า นี้เป็นความจริงขั้นที่ 3

ความจริงที่เรียกว่า Metaphysics และอตินทรีย์วิทยาเป็นอย่างไร?

ตามคำไวพจน์ที่ 3 และที่ 4 นั้น หมายถึง สัจจภาวะตามแนวของตะวันตก ซึ่งเขาหมายถึงความจริงที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง สิ่งที่ปรากฏ นักปรัชญาตะวันตก เขาแบ่งวัตถุในโลกออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. **สิ่งที่ปรากฏ** (Appearance)
2. **สิ่งที่เป็นจริง** (Reality)

โดยที่มีหลักอยู่ว่า สิ่งที่ปรากฏต่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 นั้น เป็นเพียงสิ่งปรากฏเท่านั้น ยังถือว่าเป็นความจริงไม่ได้ และคิดว่าจะต้องมีสัจจะภาวะ คือ ของจริงที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังเป็นมั่นคง เช่นเรื่องต่อไปนี้

1. **เห็นเชือกเป็นงู**

ในค่ำเดือนสลัว ๆ เราเดินผ่านสนามหญ้า มองไปเห็นวัตถุชิ้นหนึ่ง ขนาดเท่านิ้วก้อย ยาวเพียงศอกเศษ ๆ เราถึงกับสดุ้งโหยงพร้อมตะโกนออกมาสุดเสียงว่า **"งู ๆ ๆ"** แต่พอได้สติหายตกใจกลัวแล้วรีบขึ้นไปบนบ้าน นำไฟฉายมาส่องดูให้เห็นชัด ๆ จึงร้องออกมาด้วยความโล่งใจว่า **"เชือกเจ้ากรรม" ตาเราฝาดไปเอง เห็นเป็นงูไปได้**

จากเรื่องนี้ นักปรัชญา **ให้ทัศนะว่า** จะต้องมีของจริงเป็นฐานรองรับ **"การเห็นเชือกเป็นงู"** กล่าวคือ เชือก**เป็นของมีจริง** แต่เพราะเห็นเชือกไม่ชัด จึงเห็นเป็นงู งูในที่นั้นไม่ใช่งูตัวจริง เป็นเพียงภาพปรากฏ**ของเชือก** พอหายตกใจ - มีสติ หยิบไฟฉายไปส่องดูจึงได้เห็นเชือกเป็นเชือก ตามความเป็นจริง

การเห็นเชือกเป็นงูนี้ เป็นอุทาหรณ์ที่นักปรัชญาอินเดียชอบมาก มักจะนำมาเปรียบเทียบให้คนเข้าใจ ระหว่างสิ่งที่เป็นมายาการ (illusion) และสิ่งที่เป็นจริง (พรหม) อยู่เสมอ

2. **ราหูอมจันทร์** ซึ่งคนโบราณมีความเชื่อว่า พระราหูเป็นเทพเจ้าองค์ที่ 8 ในบรรดาพระเป็นเจ้าประจำธรรมชาติของชาวฮินดู วันดี คืนดี พระราหูดังกล่าวก็มาอมดวงจันทร์

หรือกลืนดวงจันทร์ ดังนั้นฝูงชนจึงต้องทำกรรมวิธีต่าง ๆ กัน เพื่อให้ราหูคายดวงจันทร์ออกมา บ้างก็ยิงปืน บ้างก็ตีกลอง-ตีระฆัง หรือตีเกราะเคาะไม้ หรือตะโกนร้องด้วยเสียงอันดังที่สุด เพราะเชื่อว่า จะทำให้พระราหูตกใจ ปล่อยดวงจันทร์ให้เป็นอิสระ นั่นเป็นลักษณะ **ความเชื่อที่ฝังกันมาตั้งแต่บรรพกาล ซึ่งมนุษย์มีความรู้เรื่องธรรมชาติน้อยมาก** จึงอนุมาณตามความเข้าใจของตน และสั่งสอนถ่ายทอดลูกหลานต่อ ๆ กันมา

ในเรื่องนี้ นักดาราศาสตร์ ได้อธิบายให้เราฟังว่า เรื่อง **จันทรุปราคา** หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า **"ราหูอมจันทร์"** นั้น หาได้เป็นจริงอย่างนั้นไม่ **เป็นเพียงปรากฏการณ์ธรรมชาติ ไม่มีผลดี ผลร้ายต่อมนุษย์แต่อย่างใด** ที่มันสว่าง ๆ แล้วกลับมืด ถูกราหูเทพผู้หิวโหยกลืนไปนั้น **ก็เป็นเพียงแต่ว่า ดวงอาทิตย์ โลก และดวงจันทร์ มาอยู่ในแนวตรงกันพอดี โดยมีโลกอยู่กลาง แล้วก็ดวงจันทร์ ได้มาอยู่ในเงาของโลก** และก็จะเกิดขึ้นในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำหรือ แรม 14 ค่ำ เสมอ

แต่ไม่เกิดทุกเดือน เพราะปรกติ ดวงจันทร์จะผ่านใต้หรือเหนือเงาของโลกอีกประมาณ 6 เดือน หลังจากนี้ (จันทรุปราคา เกิดขึ้นเมื่อคืนวันเสาร์ที่ 4 พ.ค. 28 ซึ่งได้เกิดจันทรุปราคาเต็มดวง เห็นได้ในประเทศไทย โดยเห็นตั้งแต่เริ่มเกิดจนสิ้นสุดเป็นเวลายาวนาน 1 ชั่วโมง 8 นาที) **คือในวันที่ 28 ตุลาคม 2528 ก็จะเกิดจันทรุปราคาเต็มดวงอีกครั้งหนึ่ง**

3. **รุ้งกินน้ำ** ชาวชนบทไทยเชื่อกันว่า ขณะที่ฝนหยุดไปหมาด ๆ มักจะมีสัตว์ประหลาดชนิดหนึ่ง สีเหลืองปนน้ำเงิน มาดื่มน้ำอยู่ที่ชายทุ่ง สัตว์ประหลาดชนิดนี้ ใครเอามือไปชี้ไม่ได้ มือจะด้วน ได้แต่มอง ๆ ด้วยสายตา สัตว์ที่ว่านี้ถูกสอนให้เรียกว่า **"รุ้งกินน้ำ"**

นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน ได้ให้ข้อเท็จจริงแก่เราว่า การที่เราเห็นเป็น **"รุ้งกินน้ำ" หรือสีรุ้ง 7 สี ที่เป็นเส้นโค้ง** ขณะที่ฝนหยุดไปหมาด ๆ ที่ว่านั้น ไม่ใช่เป็นพฤติกรรมของสัตว์ประหลาดแต่อย่างใด นั่น คือ **สายตาของเราได้ไปสัมผัสเข้ากับคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า 7 ความถี่ เข้าให้เท่านั้น ซึ่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าดังกล่าวถูกส่งมาจากดวงอาทิตย์ และถูกทำให้หักเหแยกออกจากกันตามความถี่ โดยละอองน้ำในอากาศ**

การที่เราพูดถึงเรื่อง **"การเห็นเชือกเป็นงู"** ก็ดี เรื่อง **"ราหูอมจันทร์"** ก็ดี เรื่อง **"รุ้งกินน้ำ"** ก็ดี ล้วนแต่เป็นการพูดถึงสิ่งสองสิ่งควบคู่กันไป คือ สิ่งที่ปรากฏ (Appearance) กับสิ่งที่เป็นสัจจะ (Reality) ซึ่งจะว่าไปแล้วก็เป็นการพูดถึงเรื่องราวของ Metaphysics หรืออตินทรีย์วิทยา นั่นเอง

ปรัชญาทั้งตะวันตก และตะวันออก จะพูดถึงสิ่งเหล่านี้ได้ ซึ่งมีทั้งคล้ายคลึงกัน และต่างกัน แต่ที่ต่างกัน ก็คือ **ปรัชญาตะวันออก เรียกว่า "อภิปรัชญา หรือปรมัตถธรรม" ส่วนตะวันตกนั้น เรียกว่า Metaphysics** อันเป็นการค้นหาความจริงที่อยู่เบื้องหลัง อันมีผลในการ

ทำให้รู้แจ้งสัจจะของปรากฏการณ์ธรรมชาติ และข้อเท็จจริงที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ต่าง ๆ และขณะเดียวกัน **เมื่อตะวันออกค้นพบปรมัตถธรรมแล้วก็จะนำมาเป็นแนวทางดำเนินชีวิตให้ก้าวสู่ระดับสูงของจริยศาสตร์ เช่น การบรรลุอรหันต์—วิมุตติ—นิพพาน—โมกษะ—เต๋า** เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งทางตะวันตกดูจะขาดจุดนี้

มองจากเครื่องมือวิทยาศาสตร์

จากการที่เราได้เห็นหลักการทางเมตาฟิสิคส์ และอุทาหรณ์ต่าง ๆ มาแล้ว เราลองมาพิจารณาดูทัศนะของ **ดร.ที.ซี.เซ็น** ได้กล่าวถึง **การมองด้วยจักษุทั้ง 5*** ซึ่ง **รองศาสตราจารย์แสง จันทร์งาม** คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำมาอ้างไว้ในบทความทางวิชาการของท่านชื่อ **"สาระของพุทธธรรม"** ว่า การมองหญิงสาวงามคนหนึ่งนั้น ระหว่างการมองด้วยสายตาธรรมดา กับมองด้วยสายตาที่ผ่านเครื่องมือ หรือเครื่องฉายแสงทางวิทยาศาสตร์แล้ว จะเห็นว่าไม่เหมือนกัน อย่างเช่น ภาพที่ 1 เรามองหญิงสาวด้วยตาเนื้อธรรมดา ก็จะเห็นเป็นภาพที่สวยงามน่ารัก น่าชื่นชมยิ่งนัก เพราะเธอมีผิวหน้า ใบหน้า และทรงผมมีเสน่ห์

ภาพที่ 1

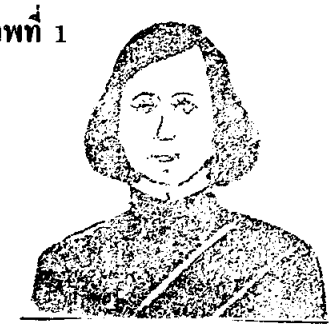

* พระพุทธศาสนาจำแนกจักษุ หรือดวงตาออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. มังสจักษุ (Physical eye) = ตาเนื้อ
2. ทิพย์จักษุ (Heavenly eye) = ตาทิพย์
3. ปัญญาจักษุ (Wisdom eye) = ตาปัญญา
4. ธรรมจักษุ (Dharma eye) = สมันตจักษุ (จักษุรอบคอบ)
5. พุทธจักษุ (Buddha eye) = จักษุของพระพุทธเจ้า

อนึ่งในการแบ่งจักษุเป็น 5 นี้ เป็นแบบมหายาน ในพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาท ตอนขุททกนิกาย มหาวรรค (พระไตรปิฎกบาลี เล่ม 29 หน้า 52) ท่านจำแนกจักษุไว้ 5 เหมือนกัน แต่ไม่มี "ธรรมจักษุ" อย่างในฝ่ายมหายาน มี "สมันตจักษุ - จักษุรอบคอบ" แทน แต่ในพระสูตรหลายแห่ง เมื่อบุคคลได้บรรลุโสดาปัตติผล ท่านใช้คำว่าได้ "ธรรมจักษุ" ฉะนั้น "ธรรมจักษุ" กับ "สมันตจักษุ" จึงน่าจะเป็นอย่างเดียวกัน - รศ.แสง จันทร์งาม

ภาพที่ 2

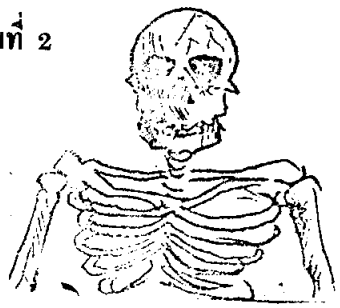

เรามองภาพหญิงสาวคนเดียวกันดังภาพที่ 1 นั้นเอง แต่คราวนี้ มองด้วยสายตาเอ็กซเรย์ ก็จะเห็นสาวสวยคนนั้นเป็นโครงกระดูก เนื้อหนังหายไป ความสวยงามน่ารัก ก็พลอยหายไปด้วย

ภาพที่ 3

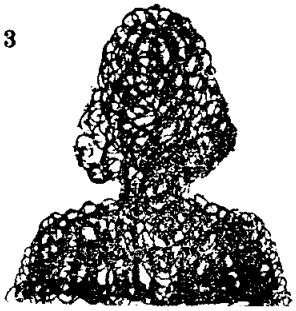

เรามองหญิงสาวคนเดียวกันนั้นอีก แต่คราวนี้มองด้วยสายตาที่ผ่านกล้องจุลทรรศน์ เรากลับจะเห็นเธอเป็นเพียงเซลล์ หรือหน่วยชีวิตย่อย ๆ จำนวนพัน ๆ ล้าน รูปร่าง ขยึก ขยือ กำลังเคลื่อนไหวยุบยับ ฮุบกินสารอาหาร ขับถ่ายของเสีย และแบ่งแยกตัวเอง อยู่ตลอดเวลา

ภาพที่ 4

ถ้าเราจะมองดูสาวงาม คนเดียวกันนั้นอีก แต่คราวนี้มองด้วยเครื่องฉายแสงอินทรา-เร็ด เรากลับพบว่าหญิงสาวคนนั้น เป็นเพียงแถบสีต่าง ๆ ซ้อนกันอยู่อย่างหนาแน่น

ภาพที่ 5

เราคงมองหญิงสาวคนนั้นอีกแหละแต่คราวนี้มองหญิงสาวงาม ด้วยสายตาของนักเคมี ที่นี้เราจะพบเธอว่ามีเพียงปรมาณู ซึ่งประกอบด้วยใจกลาง หรือนูเคลียส และมีอีเล็กตรอน หมุนเป็นวงอยู่รอบ ๆ ดุจระบบสุริยจักรวาล

ภาพที่ 6

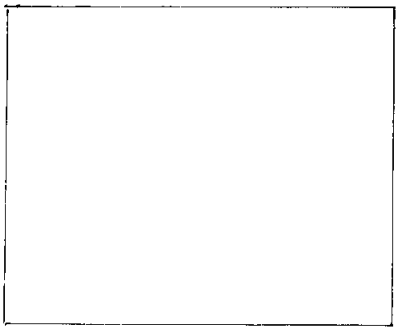

เรายังคงมองหญิงสาว คนนั้นอีก แต่คราวนี้ มองดูเธอด้วยสายตาของนักฟิสิคส์ คราวนี้สาวงามคนนั้นกลับไม่เห็นมีอะไรเลย พบแต่ความว่างเปล่า เพราะตัวหญิงสาวนั้นที่แท้จริงก็คือ กลุ่มพลังงานซึ่งไม่มีรูปร่าง ตัวตนใด ๆ ให้มองเห็น

ทั้ง 6 ภาพ นี้ก็เป็นเรื่องของ อภิปรัชญา หรือ Metaphysics นั่นเอง โดยกล่าวคือ สิ่งที่ปรากฏ (Appearance) และ สิ่งที่แท้จริง (Reality) เป็นอย่างไร โดยภาพทั้ง 6 นั้น ไม่ใช่ภาพของการเสแสร้ง เขียนขึ้น แต่ทว่ามันเป็นความแท้จริงที่แฝงหรืออยู่เบื้องหลังในตัวที่ถูกสมมติว่า "บุคคล" หรือ **"หญิงสาว"** คนเดียว เพียงแต่ว่าเรามองไม่เห็นเท่านั้น คือ **เห็นแต่ภาพที่หนึ่ง เพียงภาพเดียว ซึ่งใครๆ ก็อยากดูทั้งนั้น ไม่ว่าหนุ่มว่าแก่**

แต่การเห็นอะไร เพียงด้านเดียว คือ ด้านที่ปรากฏ **มองไม่เห็นความจริงที่แฝงอยู่เบื้องหลังแล้ว จะทำให้เกิดโทษ** เช่น เห็นหญิงสาวสวยด้านเดียว ก็หลงรักใคร่แล้วก็เกิดทุกข์ แต่ถ้าเรามองทุก ๆ ด้าน ก็จะไม่ทุกข์มาก เช่น เวลาหนุ่มไปจีบสาวก็ควรจะมองเธอด้วยสายตาเนื้อธรรมดา จะชมเธอว่า **"คุณช่างสวย น่ารักจริงๆ"** ก็ไม่ผิดแต่ประการใด

ถ้าสมมติว่า สาวไม่รัก เราก็มองเธอด้วยสายตา **เอ็กซเรย์ทันที** เราก็จะไม่เสียใจอะไรมากนัก เราอาจจะบอกหญิงสาวคนนั้นอย่างสบายใจว่า **"ผมรักคุณไม่ลงเพราะคุณมีแต่โครงกระดูก"**

ทีนี้ ถ้าสาวงามโมโหโกรธาขึ้นมาด่าว่าเรา เราก็จะไม่โกรธเธออย่างใด ทั้งนี้เพราะเราไหวทัน คือ **หันมามองดูตัวเราเอง ด้วยสายตาของนักฟิสิคส์ทันที แล้วเราก็จะไม่พบตัวเอง กลับพบแต่ความว่างเปล่า** เธออยากจะด่าก็ให้ด่าความว่างเปล่า เราจะไม่กระทบกระเทือนเลย เพราะไม่มีตัวเราให้เธอด่า นั่นเอง คนที่เรียน อภิปรัชญา ได้เปรียบที่ตรงนี้

ท่าทีของนักวิทยาศาสตร์ต่ออภิปรัชญา

ปัจจุบันนี้ **อภิปรัชญา (Metaphysics)** ได้เป็นวิชาที่นักวิทยาศาสตร์ให้ความสนใจมากขึ้น และได้ทำการเปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา หลายแห่งในสหรัฐอเมริกาและยุโรป โดยที่ปัญญาชนยุคใหม่ เห็นว่า **วิชาเมตาฟิสิคส์ นั้น เป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทดลองหาความจริงในกฎเกณฑ์ของ "นามธรรม"** เพื่อนำมาใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้สนใจในชีวิตประจำวัน **เป็นกฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยเรื่องนามธรรม นอกเหนือไปจากกฎเกณฑ์ทางวิชาฟิสิคส์ ซึ่งศึกษาวิจัย เรื่องรูปธรรม**

ดร.ไอน์สไตน์ นักวิทยาศาสตร์เอกของโลก ได้พบว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกและในจักรวาล ประกอบด้วยสสาร (รูปธรรม) และพลังงาน (นามธรรม) สามารถเปลี่ยนสภาพจากสสารเป็นพลังงาน หรือเปลี่ยนแปลงจากพลังงานเป็นสสารได้เสมอ

ดร.บัคมินสเตอร์ฟูลเลอร์ นักวิทยาศาสตร์ ของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวเป็นข้อความสำคัญว่า

"Universe is both physical and Metaphysical"

จักรวาล เกิดจากการสัมพันธ์คู่กันของฟิสิคส์ (รูปธรรม) และ เมตาฟิสิคส์ (นามธรรม)

นักวิทยาศาสตร์ท่านนี้ได้ทำนายว่า ในอนาคตอีก 20 ปี ประมาณ ค.ศ. 2000 ชาวโลกจะย่างเข้าสู่ยุคก้าวหน้าทางเมตาฟิสิคส์ อย่างแท้จริง **จะเป็นยุคที่เจริญปัญญาแห่งความสัมพันธ์ระหว่างรูปธรรม และนามธรรม**

นักวิทยาศาสตร์ไทยผู้เชี่ยวชาญวิชา Metaphysics

ในปัจจุบันนี้ แม้ประเทศไทยเราก็ไม่น้อยหน้า นักวิทยาศาสตร์ ชาวยุโรปและอเมริกาที่ให้ความสนใจวิชา เมตาฟิสิคส์ นั่นคือ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา นักวิทยาศาสตร์ผู้มีชื่อเสียง ทั้งยังเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชา เมตาฟิสิคส์ โดยเฉพาะเรื่อง **"พลังจิต"** ได้ทำการค้นคว้าวิจัย ความมหัศจรรย์ของจิต ในเชิงวิทยาศาสตร์ ด้วยเครื่องมือวัดพลังจิต สามารถใช้ฝึกด้วยตนเองให้เกิดสมาธิขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง เครื่องมือวัดพลังจิตมีทั้งที่ท่านประดิษฐ์เองและสั่งจากสหรัฐอเมริกา [1]

ปัญหาประจำบท

1. อภิปรัชญา คือวิชาที่ว่าด้วยอะไร? อภิปรัชญาเป็นปรัชญาด้วยหรือไม่ อธิบาย?
2. พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงมีพระดำริเกี่ยวกับวิชาอภิปรัชญาไว้อย่างไร อธิบาย?
3. หลักมูลแห่งวิชาความรู้ (First Philosophy) คือวิชาอะไร? อธิบาย
4. ในหนังสือ PY 441 ได้แสดงคำไวพจน์ ของวิชานี้อย่างไร และมีความหมายอย่างไร? อธิบายให้ชัดเจน
5. ดร.บัคมินสเตอร์ฟุลเลอร์ นักวิทยาศาสตร์สหรัฐอเมริกา ที่กล่าวว่า "Universe is both physical and Metaphysical" หมายความว่าอย่างไร? จงวิจารณ์

---

(1) ประสิทธิ์ การุณยนิช, กาย, จิต, วิญญาณ (การพิมพ์บางกอกจำกัด) หน้าคำนำ